

Beantwoording vragen uit het Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving (IAK)

1. Wat is de aanleiding?

Verschillende partijen die betrokken zijn bij de bestrijding van fraude in de zorg, hebben informatie over mogelijke fraude. Deze informatie is soms niet volledig, waardoor fraude niet altijd kan worden vastgesteld en aangepakt. Het komt ook voor dat partijen wel informatie hebben, maar deze niet kunnen delen met een andere partij voor wie dit wel van belang is. Voor een effectievere aanpak van fraude in de zorg is het daarom nodig dat partijen (bijzondere) persoonsgegevens kunnen uitwisselen. Dit wetsvoorstel biedt hier een grondslag voor en bestaat uit twee onderdelen, namelijk het Waarschuwingsregister Zorg en het Informatieknooppunt Zorgfraude (IKZ). Met het Waarschuwingsregister Zorg wordt uitvoering gegeven aan de motie Potters/Van Dijk (Kamerstukken II 2014/15, 25 657, nr. 195).

2. Wie zijn betrokken?

Bij het onderdeel Waarschuwingsregister Zorg zijn betrokken: de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en Zorgverzekeraars Nederland (ZN). Deze partijen zijn betrokken geweest bij de totstandkoming van het wetsvoorstel, omdat uiteindelijk gemeenten, Wlz-uitvoerders en zorgverzekeraars in het register zullen registreren. Bij het onderdeel IKZ zijn betrokken: VNG, CIZ, NZa, IGJ i.o., Inspectie SZW (Directie Opsporing), FIOD en Belastingdienst, SVB en ZN. Deze partijen zijn betrokken bij de totstandkoming van het wetsvoorstel, omdat het IKZ van deze partijen (of hun leden) (persoons)gegevens zal opvragen en ook weer (persoons)gegevens zal leveren aan hen.

3. Wat is het probleem?

Fraudeurs die bij de ene instantie op de radar staan kunnen hun activiteiten verplaatsen naar een andere gemeente of regio of een ander zorgdomein, zonder dat andere instanties daar zicht op hebben. Het risico bestaat dat de fraude voortduurt, terwijl een andere instantie over informatie beschikt waarmee dit zou kunnen worden voorkomen. Ook gaat kostbare tijd verloren, omdat het vaak een tijd duurt voordat een instantie constateert dat een aanbieder of cliënt mogelijk fraude pleegt. In de tussentijd blijven onterechte betalingen plaatsvinden aan een (malafide) zorgaanbieder of cliënt. Dit zorgt niet alleen voor financiële schade, maar kan ook ten koste gaan van de kwaliteit van de zorg en de patiëntveiligheid.

Verschillende instanties die betrokken zijn bij de bestrijding van fraude in de zorg hebben op dit moment informatie over mogelijke fraude in de zorg. Deze informatie is echter niet altijd volledig of voldoende onderbouwd om daadwerkelijk te bepalen of er sprake is van fraude in de zorg. Instanties hebben een deel van de informatie, maar kunnen deze niet altijd delen met andere instanties doordat er hier geen wettelijke grondslagen voor zijn. Hierdoor blijven dergelijke signalen van mogelijke fraude liggen.

4. Wat is het doel?

Door het Waarschuwingsregister Zorg kunnen gemeenten, Wlz-uitvoerders en zorgverzekeraars bij door hen vastgestelde fraude, de (rechts)persoon door wie is gefraudeerd registreren in het Waarschuwingsregister Zorg. Hierdoor kunnen deze instanties elkaar waarschuwen. Dit maakt de andere instanties alert op eventueel frauduleus handelen in hun eigen domein en geeft hen de mogelijkheid om - waar nodig - preventieve maatregelen te nemen, zoals bij de zorginkoop of het contracteren van nieuwe zorgaanbieders.

Met dit wetsvoorstel wordt daarnaast een grondslag gecreëerd voor de in artikel 2.2, eerste lid, genoemde instanties om bij signalen van fraude in de zorg (bijzondere categorieën van) persoonsgegevens te verstrekken aan het IKZ en voor het IKZ om de signalen na verwerking te sturen naar een of meerdere van deze instanties. Het IKZ verrijkt deze signalen op een bij algemene maatregel van bestuur nader te bepalen wijze met gegevens van de in artikel 2.2, eerste lid, genoemde instanties, die relevant én noodzakelijk zijn om het fraudesignaal te ondersteunen. Onder de term 'verrijken' wordt verstaan dat het signaal van fraude in de zorg wordt aangevuld met informatie uit openbare en gesloten bronnen van één of meerdere instanties. Hierdoor ontstaat een beter onderbouwd signaal waarmee de instanties die dit verrijkte signaal van het IKZ ontvangen gerichter en sneller kunnen optreden.

5. Wat rechtvaardigt overheidsinterventie?

Fraude met geld dat is bedoeld voor zorgbehoevenden is een serieus maatschappelijk probleem. Het gaat bij fraude in de regel om het opzettelijk onrechtmatig declareren van zorg die niet volledig of soms zelfs helemaal niet is geleverd. De effecten daarvan reiken verder dan alleen de directe financiële schade voor de overheid of verzekeraar. Door fraude vloeien de schaarse middelen voor de zorg weg naar fraudeurs en komen niet ten goede aan zorgbehoevenden. Dit schaadt de betaalbaarheid van de zorg, leidt tot maatschappelijke onrust en kan ook het stelsel anderszins ondermijnen.

6. Wat is het beste instrument?

In het Waarschuwingsregister Zorg kunnen alleen geautoriseerde gebruikers van gemeenten, Wlz-uitvoerders en zorgverzekeraars zien of een bepaalde (rechts)persoon geregistreerd is. Meer gegevens ziet deze gebruiker niet, maar hiermee is hij wel op de hoogte dat deze (rechts)persoon gefraudeerd heeft. Op deze wijze hoeft er niet tussen al deze partijen een grondslag voor gegevensuitwisseling te worden gecreëerd. Dat zou dan weer veel verder gaan dan het doel van het Waarschuwingsregister Zorg.

Voor het IKZ bestaat er sinds 1 november 2016 een samenwerkingsverband. Partijen in dit samenwerkingsverband delen (persoons)gegevens met elkaar op basis van bestaande wettelijke grondslagen voor gegevensuitwisseling. In de praktijk bleek dit niet optimaal te werken, omdat per signaal bekeken moet worden welke gegevens van welke partij mogen worden gedeeld met een andere partij in het samenwerkingsverband. Daarom is besloten om van het IKZ een rechtspersoon met een wettelijke taak te maken. Hierdoor krijgt het IKZ zelf bevoegdheden om naar aanleiding van een signaal (persoons)gegevens op te vragen bij de instanties in het wetsvoorstel en deze weer aan te leveren bij hen na het verwerken van deze gegevens.

7. Wat zijn de gevolgen voor burgers, bedrijven, overheid en milieu?

De gevolgen voor de regeldruk zijn zeer beperkt. Hiervoor wordt verwezen naar paragraaf 6 van de memorie van toelichting. Het wetsvoorstel heeft ook financiële gevolgen. Deze worden echter pas bekend bij de amvb waarvoor een grondslag is opgenomen in dit wetsvoorstel.